

Засоби номінації в мікологічній лексиці західнополіських говірок

У статті на підставі самостійно зібраних за розробленою програмою матеріалів представлено чималий набір номенів, які репрезентують гриби в західнополіських говірках, визначено специфіку номінації цієї лексико-тематичної групи.

Ключові слова: номінація, лексема, засоби номінації, мікономени, західнополіські говірки.

Постановка наукової проблеми та її значення. Номінацію як одиничний акт позначення словом предмета навколишньої дійсності вивчали багато науковців [1–4]. Особливої уваги заслуговує розгляд процесів номінації в говірках. У дослідженні народних мікономенів центральною обрано проблему номінації та її засобів, оскільки гриби виокремлюються передусім через свої функції чи властивості.

Мікологічну лексику західнополіських говірок досі не досліджено. Отже, її фіксація та систематизація залишаються особливо актуальними. **Мета** статті – виявити за спеціально укладеною програмою номенів, які репрезентують гриби в говірках Західного Полісся, й окреслити номінаційні процеси.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Встановлено, що не кожен десигнат функціонує зі своєю окремою назвою в усіх обстежених говірках.

У 26 західнополіських говірках зафіксовано 157 найменувань грибів (не враховуючи фонетичних варіантів), які позначають 28 десигнатів. Кількість назв для кожного гриба різна. Вона варіює від трьох (*ба́б'ка*, *н'ідберéзн'і ба́б'ки*, *н'ідберéзник* (*н'ідбер'ізник*, *н'ідберéзовик*) 'підберезник' (*Lessinut*)) до 10 найменувань (*ба́б'ка*, *ба́б'ка чи'рво́на*, *берéзовик* (*н'ідберéзник*), *козак'і*, *красногу́л'ви'і*, *красн'у́к*, *н'ідосі́чник* (*н'ідос'ін:ук*, *н'ідосо́ковик*), *син'а́к*, *сов'які́* (*сов'я́к*), *червоногу́л'ви'і* 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.)).

Спостережено, що для найбільш знаних для носіїв досліджуваних говірок грибів характерне відчутне переважання назв, які належать до одного дериваційного гнізда. Наприклад: *берéзовик*, *н'ідберéзник*, *н'ідбер'ізник*, *н'ідберéзовик*, *н'ідберéзн'і ба́б'ки*; *н'ідосі́чник*, *н'ідос'ін:ук*, *н'ідосо́ковик*.

Близькі до наукових найменування відомі, як правило, молодшому поколінню діалектоносіїв, що засвідчує поступове нівелювання давнішого шару цієї лексики. Серед спорадичних найменувань чітко виокремлюють групу інноваційних. Наприклад: *гриб'н-бул'до́г* 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.), *монáрх* 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.).

Щодо номінативних засобів, то переважають однослівні номенів. Серед зафіксованих назв 67 % – однослівні, 32,3 % – двослівні (за моделлю атрибутивного словосполучення). Отже, спостережено переважання монолексемних номінацій.

Ряд номенів одночасно використовують як назву в кількох грибах – від 2 до 4. Наприклад: *ба́б'ка чи'рво́на* 'білий гриб' (*Boletus edulis* L.), 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.); *бл'іда погáнка* 'опеньок сірчано-жовтий несправжній' (*Hypholome pesciculare* L.), 'печериця рудіюча отруйна' (*Agaricus xanthodermis* L.), 'мухомор білий смердючий' (*Amanita virosa* Secr. L.), 'ковпак' (*Rozites caperata* L.); *р'іжик'у'* 'ентолома жовтуватого-сіза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.), 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.), 'лисичка справжня' (*Cantharellus cibarius* L.), 'павутинник оранжево-червоний отруйний' (*Cortinarius orellanus* L.); *син'а́к* 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.), 'польський гриб' (*Boletus badius* L.), 'боровик жовтий' (*Boletus impolitus* L.), 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.).

Зрідка один десигнат у тій самій говірці позначений кількома номенами. Наприклад: *ба́б'ка*, *красногу́л'ви'і*, *красн'у́к*, *н'ідосі́чник*, *н'ідосо́ковик* 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) (Любешів); *б'ілий гриб'н*, *бо'ро'вік*, *справжн'ий гриб'н*, *ца́рс'кий гриб'н* 'білий гриб' (*Boletus edulis* L.) (Піща).

Список населених пунктів

1. Біличі Іваничівського р-ну Волинської обл.
2. Бужанка Іваничівського р-ну Волинської обл.
3. Буцин Старовижівського р-ну Волинської обл.
4. Гораймівка Маневицького р-ну Волинської обл.

5. Грибовиця Іваничівського р-ну Волинської обл.
6. Гряди Іваничівського р-ну Волинської обл.
7. Дорогиничі Камінь-Каширського р-ну Волинської обл.
8. Колона Іваничівського р-ну Волинської обл.
9. Коршів Луцького р-ну Волинської обл.
10. Любешів Волинської обл.
11. Милятин Іваничівського р-ну Волинської обл.
12. Мишів Іваничівського р-ну Волинської обл.
13. Мовники Іваничівського р-ну Волинської обл.
14. Морозовичі Іваничівського р-ну Волинської обл.
15. Новоукраїнка Млинівського р-ну Рівненської обл.
16. Облапи Ковельського р-ну Волинської обл.
17. Оконськ Маневицького р-ну Волинської обл.
18. Павлівка Іваничівського р-ну Волинської обл.
19. Піща Шацького району Волинської обл.
20. Поромів Іваничівського р-ну Волинської обл.
21. Рудка-Червинська Камінь-Каширського р-ну Волинської обл.
22. Старий Чорторийськ Маневицького р-ну Волинської обл.
23. Теклине Камінь-Каширського р-ну Волинської обл.
24. Хопнів Ківерцівського р-ну Волинської обл.
25. Шклінь Горохівського р-ну Волинської обл.
26. Щедрогір Ратнівського р-ну Волинської обл.

Словник

- баб^нка ‘підберезник’ (*Leccinum*) 2, 10, 23; ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 7, 10.
 баб^нка чи^рво́на ‘білий гриб’ (*Boletus edulis* L.) 20, 14; ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 4, 8.
 баб^нковий мухомо́р ‘мухомор пурпуровий’ (*Amanita porphyria* L.) 1.
 багн^ук ‘дубовик, синяк’ (*Boletus luridus* L.) 4, 19.
 б^лі і опен^ки ‘іноцибе звичайний’ (*Inocybe geophylla* L.) 17.
 б^лі і боро́вкí ‘боровик жовтий’ (*Boletus impolitus* L.) 4.
 б^лілий гри́б ‘білий гриб’ (*Boletus edulis* L.) 4, 9, 15, 16, 17, 22, 25, 26.
 б^лілий гри^б ‘білий гриб’ (*Boletus edulis* L.) 1, 5, 8, 13, 18.
 б^лілий са́тані́нс^кий гри́б ‘чортів гриб’ (*Boletus satanos* Lenz L.) 19.
 б^лілакі ‘хрящ-молочник груповий’ (*Lactarius insulsus* L.) 22, 25.
 б^ліла́ні ‘хрящ-молочник груповий’ (*Lactarius insulsus* L.) 22.
 бе́тки ‘маслюк звичайний’ (*Boletus luteus* L.) 19.
 бе́ре́зовик ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 4.
 бл^іда по^га́нка ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’ (*Huopholome pesciculare* L.) 5, 18; ‘печериця рудіюча отруйна’ (*Agaricus xanthodermus* L.) 2; ‘мухомор білий смердючий’ (*Amanita Virosa* Secr. L.) 9, 12, 15, 16, 19, 21, 22; ‘ковпак’ (*Rozites caperata* L.) 2, 8, 6, 14.
 бл^іда по^га́нка б^ліла ‘іноцибе звичайний’ (*Inocybe geophylla* L.) 21.
 бл^іду́хи ‘клітоцибе знебарвлений’ (*Clitocybe dealbata* L.) 17.
 боло́т^анка ‘іноцибе звичайний’ (*Inocybe geophylla* L.) 2.
 боро́вчкí ‘боровик жовтий’ (*Boletus impolitus* L.) 25.
 боро́ви^к ‘боровик жовтий’ (*Boletus impolitus* L.) 6, 14.
 бо^ро^ві́к ‘білий гриб’ (*Boletus edulis* L.) 3, 4, 7, 10, 12, 19, 21, 23, 24.
 бо^ру́ві^к ‘білий гриб’ (*Boletus edulis* L.) 6; ‘боровик жовтий’ (*Boletus impolitus* L.) 2, 5, 11, 16, 20, 22.
 валу́й ‘сироїжка їстівна’ (*Russula vesca* L.) 11, 18.
 весе́лики ‘мухомор пурпуровий’ (*Amanita porphyria* L.) 2, 5, 8, 11, 13, 14.
 весе́лка ‘змршок їстівний’ (*Morchella esculenta* L.) 5, 11.
 весн^а́ний гри́б ‘змршок їстівний’ (*Morchella esculenta* L.) 23.
 вовн^а́нка ‘вовнянка’ (*Lactarius torminosus* L.) 1, 2, 6, 7, 11, 18, ‘лисичка справжня’ (*Cantharellus cibarius* L.) 5, 14.
 во́вчий гри^б ‘чортів гриб’ (*Boletus satanos* Lenz L.) 5, 11, 13; ‘рядовка фіолетова’ (*Lepista nuda* L.) 23.

- вóвч'ї грибу́ї 'опеньок сірчано-жовтий несправжній' (*Hypholoma fasciculare* L.) 4; 'печериця рудіюча отруйна' (*Agaricus xanthodermus* L.) 4; 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 4.
- вóвч'ї опéн'к'и́ 'іноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 23.
- вóлнушка 'ентолома жовтуватато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 6.
- волну́шк'ї 'ентолома жовтуватато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 8, 14, 18, 20.
- волоко́н.иц'а 'іноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 3.
- гно́йовік 'іноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 4, 15, 19, 24.
- голу́б'їнка 'рядовка фіолетова' (*Lepista nuda* L.) 1, 6, 20; 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 14, 20.
- голу́пка 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 2.
- голу́пка неспра́вжн'а 'валуй' (*Russula foetens* L.) 2.
- грибⁿ-бул'до́г 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz.) 17.
- грибⁿ запа́шнік 'мухомор білий смердючий' (*Amanita Virosa* Secr. L.) 17.
- грома́дк'и́ 'рядовка землиста' (*Tricholoma terreum*) 26.
- грузд' 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 2, 3.
- грузд' б'їлий 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 10.
- грузд' ко́р'їчневий 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 4, 10.
- грузд' мо́лочний 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 1, 11, 14, 15, 18, 24.
- грузд' ф'іолéтовий 'рядовка фіолетова' (*Lepista nuda* L.) 15, 24.
- грузд' чо́рний 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 1, 2, 6, 8, 11, 15, 24.
- гру́зд'ї 'боровик жовтий' (*Boletus impolitus* L.) 18; 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 23, 26.
- грузовік б'їлий 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 4.
- гужо́в'ї опéн'к'и́ 'ентолома жовтуватато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 21.
- де́н:а гу́ба 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 3, 4.
- дерно́гу́ба 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 24.
- ди́вн'ї гу́би 'валуй' (*Russula foetens* L.) 18.
- ди́риві́аний гри́бⁿ 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 13, 18.
- до́шчові́к 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 1, 2, 5, 6, 11, 8, 13, 20; 'дощовик їстівний' (*Lycoperdon perlatum* L.) 1, 2, 5, 6, 8, 11, 18.
- до́шчо́вік 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 3, 4, 7, 10, 15, 16, 19, 24, 25; 'дощовик їстівний' (*Lycoperdon perlatum* L.) 12, 21, 23.
- дубу́вік 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 2, 8, 11, 13, 14.
- жа́б'їа́чий гри́бⁿ 'мухомор цезарів' (*Amanita Caesarea* L.) 19.
- жо́вта сиро́їшка 'валуй' (*Russula foetens* L.) 24.
- жо́втий гри́бⁿ 'боровик жовтий' (*Boletus impolitus* L.) 7.
- за́йа́чий гри́бⁿ 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 3, 24; 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 4, 12; 'боровик жовтий' (*Boletus impolitus* L.) 17.
- зе́лена пога́нка 'мухомор білий смердючий' (*Amanita Virosa* Secr. L.) 7.
- зе́лена сиро́їж^{ка} 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 3.
- зелі́ні́чка 'рядовка зелена' (*Tricholoma equestre*) 1.
- зелі́ніц'ї 'рядовка зелена' (*Tricholoma equestre*) 19.
- зел'ї́нк'ї 'рядовка зелена' (*Tricholoma equestre*) 19.
- змо́ршк'ї 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 4, 12, 26.
- змо́ршок 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 1, 6, 8, 13, 20.
- зо́нтик 'печериця рудіюча отруйна' (*Agaricus xanthodermus* L.) 10, 15, 25.
- зо́нт'їк 'ковпак' (*Rozites caperasa* L.) 20, 'печериця рудіюча отруйна' (*Agaricus xanthodermus* L.) 24; 'валуй' (*Russula foetens* L.) 1, 2, 6, 8, 20.
- йалу́вік 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 8, 14, 20.
- іва́нци́ 'маслюк звичайний' (*Boletus luteus* L.) 19.
- каме́ні́чка 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 4.
- ко́б'їл'а́ча гу́ба 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 8.
- кобі́лиц'а 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 3.
- ковпа́к 'маслюк звичайний' (*Boletus luteus* L.) 2, 14, 20; 'ковпак' (*Rozites caperasa* L.) 13; 'печериця рудіюча отруйна' (*Agaricus xanthodermus* L.) 9.

- коза́ ‘рядовка тигриста отруйна’ (*Tricholoma pardium* L.) 2, 17.
 коза́к’і ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 5, 18, 20.
 ко́зар ‘маслюк звичайний’ (*Boletus luteus* L.) 4.
 ко́зи ‘рядовка тигриста отруйна’ (*Tricholoma pardium* L.) 22, 25.
 ко́зин ‘рядовка тигриста отруйна’ (*Tricholoma pardium* L.) 10.
 козл’а́к ‘мухомор цезарів’ (*Amanita Caesarea* L.) 5; ‘маслюк звичайний’ (*Boletus luteus* L.) 4.
 кори́чнева сиройі́ж^{ка} ‘мухомор пурпуровий’ (*Amanita porphyria* L.) 17.
 коруле́ц’а б’іла ‘мухомор білий смердючий’ (*Amanita Virosa* Secr. L.) 2.
 ку́бах ‘валуй’ (*Russula foetens* L.) 21.
 ку́бики ‘валуй’ (*Russula foetens* L.) 26.
 ку́ри ‘валуй’ (*Russula foetens* L.) 11; ку́ри ‘гриб зонтик лісовий пістрявий’ (*Macrolepiota procera*) 16.
 ку́рка ‘гриб зонтик лісовий пістрявий’ (*Macrolepiota procera*) 3, 23.
 красногуло́виці ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 2, 3, 4, 6, 12, 13, 14, 15, 16, 19, 21, 23, 24, 25, 26.
 красн’у́к ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 4, 10, 19, 23.
 крут’а́ник ‘зморшок їстівний’ (*Morchella esculenta* L.) 4.
 лисе́чка ‘лисичка справжня’ (*Cantharellus cibarius* L.) 1, 2, 8, 11, 13.
 лисі́чк’і ‘лисичка справжня’ (*Cantharellus cibarius* L.) 3, 4, 6, 9, 10, 12, 15–26.
 л’ї́йкопод’ї́бн’і др’ї́жи ‘хрящ-молочник оливково-чорний’ (*Lactarius turpis* L.) 17.
 л’ї́кува́л’ний гри́б^н ‘дошовик несправжній’ (*Scleroderma aurantiacum* L.) 2.
 масл’а́та ‘маслюк звичайний’ (*Boletus luteus* L.) 21.
 масл’а́та неспра́вжн’і ‘ентолома жовтуватато-сиза отруйна’ (*Entolome sinuotum* L.) 2.
 масл’у́к ‘маслюк звичайний’ (*Boletus luteus* L.) 1–11, 13, 15–19, 22–26.
 махо́мо́р ‘рядовка фіолетова’ (*Lepista nuda* L.) 9.
 мертві́я́к ‘печериця рудіюча отруйна’ (*Agaricus xanthodermus* L.) 17.
 мо́на́рх ‘зморшок їстівний’ (*Morchella esculenta* L.) 17.
 мохові́к ‘польський гри́б’ (*Boletus bodius* L.) 6, 20; ‘дубовик, синяк’ (*Boletus luridus* L.) 16.
 мухо́мо́р ‘мухомор цезарів’ (*Amanita Caesarea* L.) 1, 2, 8, 11, 14, 18, 20, 22, 23; ‘мухомор пурпу-
 ровий’ (*Amanita porphyria* L.) 7; ‘мухомор білий смердючий’ (*Amanita Virosa* Secr. L.) 8, 11, 13, 14, 18.
 мухо́мо́р б’ї́лий ‘мухомор білий смердючий’ (*Amanita Virosa* Secr. L.) 1, 2, 5, 6, 25.
 мухо́мо́р жо́втий ‘мухомор цезарів’ (*Amanita Caesarea* L.) 3, 6, 13.
 мухо́мо́ра ‘мухомор цезарів’ (*Amanita Caesarea* L.) 4.
 неї́ст’ї́вній опе́н’ок ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’ (*Hypholoma fasciculare* L.) 21, 24.
 неспра́вжн’ї́ опе́н’ок ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’ (*Hypholoma fasciculare* L.) 4, 7, 12,
 15, 16, 19, 22, 24; ‘іноцибе звичайний’ (*Inocybe geophylla* L.) 10.
 несправді́л’в’ї́ опе́н’к’і ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’ (*Hypholome pesciculare* L.) 8, 14.
 неспра́вжн’ї́ опе́н’к’і ‘опеньок сірчано-жовтий несправжній’ (*Hypholome pesciculare* L.) 1, 6, 11, 13.
 ні́вний гри́б ‘дубовик, синяк’ (*Boletus luridus* L.) 23.
 отру́йна прибу́лоту́ха ‘печериця рудіюча отруйна’ (*Agaricus xanthodermus* L.) 21.
 отру́йний гри́б^н ‘клітоцибе бокалоподібний’ (*Clitocybe cyathyformis* L.) 1, 2, 11, 13, 14, 18.
 отру́йн’ї́ гри́б^н ‘клітоцибе знебарвлений’ (*Clitocybe dealbate* L.) 18, 20.
 отру́йний мухо́мо́р ‘мухомор пурпуровий’ (*Amanita porphyria* L.) 6, 18.
 отру́йн’ї́ мухо́мо́р ‘мухомор пурпуровий’ (*Amanita porphyria* L.) 20.
 павути́н’ик ‘павутинник оранжево-червоний отруйний’ (*Cortinarius orellanus* L.) 5, 6.
 панчо́шка ‘ковпак’ (*Rozites caperata* L.) 1, 5.
 парасо́л’к’і ‘валуй’ (*Russula foetens* L.) 5, 13, 14.
 печере́ц’а ‘ковпак’ (*Rozites caperata* L.) 2; ‘печериця рудіюча отруйна’ (*Agaricus xanthodermus* L.)
 1, 2, 5, 13, 18.
 печери́ц’а ‘ковпак’ (*Rozites caperata* L.) 9.
 пичире́ц’і ‘печериця рудіюча отруйна’ (*Agaricus xanthodermus* L.) 6, 8, 20.
 пичире́ч’і ‘печериця рудіюча отруйна’ (*Agaricus xanthodermus* L.) 11, 14.
 п’ї́вен ‘клітоцибе знебарвлений’ (*Clitocybe dealbate* L.) 1, 2, 5, 6, 8, 11, 13, 14.
 п’ї́вники ‘клітоцибе знебарвлений’ (*Clitocybe dealbate* L.) 2.
 п’ї́дберезник ‘підберезник’ (*Leccinum*) 15, 22; ‘підосиковик’ (*Boletus aurantiacus* L.) 12.

- n'ідберезн'і баб'ки* 'підберезник' (*Leccinum*) 17.
n'ідберезовик 'підберезник' (*Leccinum*) 19.
n'ідбер'ізник 'підберезник' (*Leccinum*) 9.
n'ідгрибн'і 'боровик жовтий' (*Boletus impolitus* L.) 8, 13.
n'ід:убец' 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 9.
n'ід:убник 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 2, 5, 18.
n'ідзелénка 'рядовка землиста' (*Tricholoma terreum*) 23.
n'ідзелéнок 'рядовка землиста' (*Tricholoma terreum*) 16, 26.
n'ідосічник 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 2.
n'ідос'ін:ик 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 24.
n'ідос'іновики 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 19.
n'ідосóковик 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 4.
n'ідрешéтники 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 12.
n'ісóчник 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 18.
плоготн'ák 'рядовка фіолетова' (*Lepista nuda* L.) 5.
плоготн'úk 'рядовка фіолетова' (*Lepista nuda* L.) 5.
плўски 'лисичка справжня' (*Cantharellus cibarius* L.) 19.
пo'гáнка 'опеньок сірчано-жовтий несправжній' (*Hypholome pesciculare* L.) 20; 'ентолома жовтувато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 2, 11; 'ковпак' (*Rozites caperata* L.) 7, 11, 18; 'мухомор білий смердючий' (*Amanita Virosa* Secr. L.) 4, 26.
пол'овій 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 1.
пол'овикú 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 21, 22.
пóл'с'к'ій гри'б 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 2, 4, 5, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 23, 26.
пóрхавк'ú 'дощовик їстівний' (*Lucoperdon perlatum* L.) 7, 10, 15, 16, 20, 22, 24, 25; 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 18, 19.
пóрхалк'і 'дощовик їстівний' (*Lucoperdon perlatum* L.) 2, 13, 14; 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 12, 14.
пóрховка 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 21, 23. 'дощовик їстівний' (*Lucoperdon perlatum* L.) 9, 26
пóрховка пол'ová 'дощовик їстівний' (*Lucoperdon perlatum* L.) 17.
пóрховк'і л'ісов'і 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 17.
почикáйі 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 3.
правдівка 'польський гриб' (*Boletus bodius* L.) 7.
приболотúха 'валуй' (*Russula foetens* L.) 10.
прибо'ло'тúха 'ковпак' (*Rozites caperata* L.) 4, 15, 24.
прибо'ло'тúхи жóвт'і 'ентолома жовтувато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 3.
прибулотúха 'ковпак' (*Rozites caperata* L.) 21, 26.
псевдосиро'йúшка 'клітоцибе знебарвлений' (*Clitocybe dealbata* L.) 15, 24.
пс'óхи 'іноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 2, 6, 8, 11, 13, 14, 20; 'опеньок сірчано-жовтий несправжній' (*Hypholome pesciculare* L.) 2.
пúрхавка 'дощовик їстівний' (*Lucoperdon perlatum* L.) 4.
пúрхавка дímчаста 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 4.
пухл'ак'ú 'дощовик несправжній' (*Scleroderma aurantiacum* L.) 26.
р'ад'івка 'рядовка тигриста отруйна' (*Tricholoma pardium* L.) 1, 14.
р'адóвка 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 19; 'клітоцибе знебарвлений' (*Clitocybe dealbata* L.) 23; 'рядовка фіолетова' (*Lepista nuda* L.) 2, 11, 14, 13, 18; 'рядовка тигриста отруйна' (*Tricholoma pardium* L.) 2, 4, 5, 6, 8, 11, 13, 18, 20.
р'адóвка рожéва 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 15, 24.
р'адóвка че'рвóна 'рядовка фіолетова' (*Lepista nuda* L.) 4.
ре'и'ítки 'клітоцибе бокалоподібний' (*Clitocybe cyathiformis* L.) 5, 20.
рижак'é 'ентолома жовтувато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 1.
рúжик'ú 'ентолома жовтувато-сиза отруйна' (*Entolome sinuotum* L.) 5, 13; 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 12, 21, 26; 'лисичка справжня' (*Cantharellus cibarius* L.) 2, 7, 10; 'павутинник оранжево-червоний отруйний' (*Cortinarius orellanus* L.) 1, 8, 11, 14, 20.

- р'їжц'ї 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 21.
 риш'їтк'ї 'клітоцибе бокалоподібний' (*Clitocybe cyathyformis* L.) 8; 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 22.
 р'їжц'ки звичайн'ї 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 17.
 сатанінс'кий гриб" 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 15, 19, 24, 26.
 сатан'їнс'кий 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 18.
 свїнки 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 3.
 сівка 'мухомор пурпуровий' (*Amanita porphyria* L.) 2.
 син'авки 'клітоцибе бокалоподібний' (*Clitocybe cyathyformis* L.) 3.
 син'ак 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 1, 6, 20, 26; 'польський гриб' (*Boletus badius* L.) 4, 16, 17, 24, 25; 'боровик жовтий' (*Boletus impolitus* L.) 1, 23, 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 9.
 син'ачкї 'дубовик, синяк' (*Boletus luridus* L.) 21.
 син'ек 'польський гриб' (*Boletus badius* L.) 19.
 син'ук 'клітоцибе бокалоподібний' (*Clitocybe cyathyformis* L.) 6.
 сиройїжа 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 10, 23, 26.
 сиройїжа жовта 'валуй' (*Russula foetens* L.) 23.
 сиройїжц'ка 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 1, 2, 5–10, 13, 15, 16, 19, 22–25.
 сиройїжц'ка жовта 'валуй' (*Russula foetens* L.) 4, 12, 17.
 сиройїжц'ка зи'єна 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 21.
 с'їра сиройїжц'ка 'сироїжка їстівна' (*Russula vesca* L.) 17.
 скри'пїх 'вовнянка' (*Lactarius torminosus* L.) 5.
 слизовїк 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 2.
 слимакї 'валуй' (*Russula foetens* L.) 25.
 смал'її 'білий гриб' (*Boletus edulis* L.) 4.
 смарчок 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 9.
 смерд'їчка 'мухомор білий смердючий' (*Amanita virosa* Secr. L.) 20.
 сморж 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 4.
 сморчок 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 15, 19.
 со'бач'ї грибї 'опеньок сірчано-жовтий несправжній' (*Hypholome pesciculare* L.) 2, 25.
 со'бач'ї губи 'їноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 12.
 совїакї 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 17.
 совїек 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 19.
 справжн'її гриб" 'білий гриб' (*Boletus edulis* L.) 7.
 справжн'її гриб" 'білий гриб' (*Boletus edulis* L.) 2, 11.
 стручок 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 2, 14, 18.
 хр'ашч 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 2, 3, 5.
 хр'ашч молочний 'хрящ-молочник груповий' (*Lactarius insulsus* L.) 6, 13, 20.
 цїрс'кий гриб" 'білий гриб' (*Boletus edulis* L.) 19.
 цїбух'ї 'їноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 5, 18.
 цїгл'анїк 'павутинник оранжево-червоний отруйний' (*Cortinarius orellanus* L.) 13, 18.
 червоногулївц'ї 'підосиковик' (*Boletus aurantiacus* L.) 1, 11, 19.
 чї'рвонїї мухомор 'мухомор цезарів' (*Amanita caesarea* L.) 17.
 чорна ко'бї'л'ача губа 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 20.
 чорн'ак молочний 'хрящ-молочник оливково-чорний' (*Lactarius turpis* L.) 5, 14.
 чорний гриб" 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 4.
 чорний принц 'печериця рудїюча отруйна' (*Agaricus xanthodermus* L.) 17.
 чорнїл'ний гриб" 'зморшок їстівний' (*Morchella esculenta* L.) 7.
 чорн'ї зелїнц'ї 'рядовка землиста' (*Tricholoma terreum*) 26.
 чоснїчник 'їноцибе звичайний' (*Inocybe geophylla* L.) 4.
 чорт'їв гриб" 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 1, 2, 6, 8, 14, 20.
 чорт'їв гриб" 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 4, 12.
 чортов гриб" 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 16.
 чортовий гриб" 'чортів гриб' (*Boletus satanos* Lenz L.) 24.

Висновки. Отже, в номінації важлива не лише техніка номінації, а й пізнавальні, психологічні моменти, які супроводжують називання.

Джерела та література

1. Безруков В. И. Номинация – единично-индивидуальный акт закрепления предмета в сознании / В. И. Безруков // Вопросы языкознания и сибирской диалектологии. – Вып. 7. – Томск : [б. и.], 1977. – С. 26–31.
2. Вовк О. Типи і засоби номінації в українській мові / О. Вовк // Мовознавство : доп. і повідомл. : матеріали II Міжнар. конгресу україністів (Львів, 22–28 серп. 1993 р.). – Львів : [б. в.], 1993. – С. 46–49.
3. Павел В. К. Лексическая номинация / В. К. Павел. – Кишинев : Штиинца, 1983. – 231 с.
4. Уфимцева А. А. Понятие языкового знака / А. А. Уфимцева // Общее языкознание. – М. : [б. и.], 1970. – С. 9–140.

Омельковец Руслана. Средства номинации в микологической лексике западнopolесских говоров. В статье на основании самостоятельно собранных по разработанной программе материалов представлен достаточно большой набор номенов, которые представляют грибы в западнopolесских говорах, определена специфика номинации этой лексико-тематической группы. Названия грибов в западнopolесских говорах образуют богатую в репертуарном плане тематическую группу лексики, степень репрезентации и номенативная вариативность десигнатов которой разные. Лексическая вариативность этой ТГЛ насковзь пронизана синонимическими отношениями. Также наблюдается использование одних и тех же названий для номинации нескольких десигнатов. Большинство наименований грибов – монолексемы. Аналитические наименования представлены преимущественно по типу атрибутивного словосочетания.

Ключевые слова: номинация, лексема, средства номинации, миконимы, западнopolесские говоры.

Omelkovets Ruslana. Tools of Nomination in Mycological Vocabulary in Westernpollisyan Dialects. The article is based on independently developed program and collected sources which present considerable empirical material – set of noments representing mushrooms in westernpollisyan dialects, identified specific category of lexical and thematic groups. Names of mushrooms in westernpollisyan dialects form a plentiful vocabulary in terms of thematic group, level of representation and nominative variability of desyhnavits which are different. Lexical variation of group thoroughly imbued by synonymous relations, besides the same names for nomination of several desyhnavits are used. Most types of mushrooms – monolexems. Analytical names are represented mainly by the type of attributive phrases.

Key words: nomination, lexem, tools of formation of titles, mikonimens, westernpollisyan dialect.

Стаття надійшла до редколегії
14.03.2013 р.

УДК 811.162.2'282.2'373.2(477.82)

Руслана Омельковець

Особливості мотивації західнополіських мікономенів

У статті досліджено лексичний склад західнополіських говірок, що викликає особливий інтерес, оскільки саме в лексиці відображаються різноманітні зміни в мові діалектоносіїв, а Західне Полісся і сьогодні зберігає справжні скарби для славістики.

Ключові слова: номінація, лексема, мотивація, мікономени, західнополіські говірки.

Постановка наукової проблеми та її значення. Цінним джерелом інформації про мовлення діалектоносіїв і їх позамовне оточення є діалектна лексика. Одним із найцікавіших українських регіонів у мовному відношенні є Західне Полісся. Уже проведено низку досліджень, присвячених вивченню окремих лексико-тематичних груп (ЛТГ).

На жаль, малодослідженою залишається така лексична група, як назви грибів, що зумовлює **актуальність** роботи. Мікологічна лексика західнополіських говірок – це значний пласт ботанічної лексики, що характеризується надзвичайним різноманіттям. Тому ЛТГ і стала **об'єктом дослідження**.